

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 2. De Parentum erga filios obligatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

Sec^o I. De Præcepto IV. Recept. Sent. 233

dignatione non afficiantur. Et qui parentem percutiunt, quamvis sit percussio levis: quia in communi hominum æstimatione gravis iniuria reputatur. Et si manum eleuet ad percutiendum cum sufficienti deliberatione. Et qui dedignantur parentem agnoscere, maledictaque in parentem vinum aut mortuum iactant. Verum à mortali exculcare filium, qui exterius solum simularet parentem non agnoscere ex causa iusta v. gr. si parens sit infamis, proditor, vel hæreticus. Syluest. v. Filij, q. 22. Molfes. sum. tr. 2. cap. 18. num. 52. Sayr. in Clavi, p. 1. l. 2. cap. 56. n. 6. Azor. tom. 1. l. 2. cap. 56. n. 6. Tolet. l. 5. c. 1. n. 9. Bonac. to. 2. d. 6. vni. pun. 2.

8 Tenetur patri obedire in iis, in quibus est illi subiectus; v. gr. in iis, quæ ad domesticam pertinent gubernationem; (modo res sit gravis) & ad bonos mores, animique salutem, vt in pravis amicitijs vitandis, in meretricibus, ludis prohibitis &c. fugiendis. Quia filius iure natura subditus est parentibus quoad domesticam gubernationem, & instructionem morum. Vnde si paterna bona disperset sine patris licentia mortaliter delinquit, etiam si vnicus sit hæres. Porro in his rebus, in quibus non subest patri, non peccat, si non obediatur: v. gr. in rebus malis, & iniustis, in electione status perfectioris siue de clericatu, siue de Religionis ingressu. Imò in materia matrimonij non tenetur semper filius patri obedire. In duplici autem casu Scio mortaliter delinquere: scilicet, si contra patris voluntatem contrahat cum aliqua indigna, seu notabiliter inferioris status: vel si dignam ducat, adest tamen aliqua necessitas in familia, vt iuxta patris contrahat voluntatem. Sayr. Clavi l. 7. cap. 5. num. 9. 10. & 11. Reginal. l. 20. n. 6. 17. Bonac. to. 2. d. 6. q. vni. pun. 4. Manu. sum. p. 1. c. 14. n. 2. Nauar. sum. c. 14. n. 15.

6 Tenetur corporali parentum necessitati occurrere quantum potest. Vnde grauitur peccat, qui parentes ægotantes non inuist, vel eorum sanitati non consulit, vel in carcere detentos, aut captos mente liberari non curat, vel in magna necessitate constitutos non succurrit: etiam si parentes alioquin possent sibi per aliquam artem sui statui indecentem subuenire: secus si possent per artem quæ non sit suo statui decori adiuuari. D. Tho. 2. 2. q. 125. a. 5. Tolet. l. 5. cap. 1. Filliuc. tra. 28. p. 2. num. 3. Sayr. l. 7. cap. 5. num. 25.

7 Non potest filius Religionem inire patre, aut matre ad egestatem extremam, aut grauem redactis. Quia præceptum consilio est præferendum: sed eis debet subuenire, modo hæc concurrant conditiones: Vt paupertas sit præsens. Vt necessitas sit extrema, vel gravis: quæ talis dicitur, dum parentes possent quidem sine ope filij vivere, sed cum notabili iactura status, vt mendicando, vel famulando alijs. Vt filius remanendo in sæculo possit illiusmodi necessitati de præsentibus succurrere & ingrediendo non valeat. Vt non sit alius, qui possit, ac velit subuenire. Vt filius remanendo non sit in graui ac probabili peccandi lethali periculo, à quo per Religionis ingressum liberetur. D. Tho. 2. 2. q. 101. a. 4. ad 2. Nauar. sum. c. 14. n. 13. Sayr. in Clavi, l. 7. c. 6. Syluest. v. Religio, 2. q. 7. Bonac. to. 2. d. 6. q. vni. pun. 5. n. 4.

8 Filius professus tenetur egredi Religionem, etiam Prælato inuito, cum parentum necessitas Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

est extrema: si verisimile est eum posse egrediendo illis subuenire. Si verò necessitas tantum sit gravis & parentes in ea egestate versabantur, quando ingressus fuit filius, teneretur etiam egredi: quia huiusmodi debitum præcessit Religionis ingressum. Si autem non erat, sed post filij ingressum accidit: tunc tantum tenetur pro viribus perseverando in suo statu, eis subuenire: quamvis posset etiam licite permissu Superiorum egredi. Sanch. l. 4. sum. cap. 20. num. 14. Tolet. l. 5. cap. 1. num. 6. Nauar. sum. cap. 14. n. 14. Manu. p. 1. c. 6. n. 4.

9 Porro si filius professus è Religionem egressus ad subueniendum parentibus, suæ Religionis debet habitum gestare. Et dum manet in sæculo, debet observare non solum essentialia Religionis, sed etiam maiores Regulae observationes, nempe ieiunia, aut alia prout poterit. Præterea tenetur reuerti, quamprimum parentes ab illa extrema necessitate subleuauerit: & differens subuenire ex industria, vt diutius moretur in sæculo, non est in conscientia tutus. Imò tenetur redire, quancumque influx fuerit à Prælato, oblati necessarii pro necessitatibus parentum subleuatione. Sayr. l. 7. c. 6. a. n. 19. Reginal. l. 20. n. 3. Filliuc. tra. 28. p. 2. n. 10.

10 Tenetur adimplere, cum primum poterit, parentum circa debita & legata testamenta. Nam ea sine causa iusta differre, peccatū est lethale. Nauar. sum. c. 14. n. 16. Filliuc. tra. 28. p. 2. n. 5.

11 Filius quidem à patria potestate liberatur, per patris mortem, per professionem Religionis filij aut patris, per promotionem ipsius ad Episcopatum: aut quando pater perpetuo sit exul, ac deportatus est, aut quando sit hæreticus, aut exponit filium infantem vel languidum, aut, alio ipsum exponente, consentit, aut id ratum habet: aut quando filius emancipatur à patre coram Iudice competente, aut quando pater nuptias incestas contrahit, aut si captus bello iusto, aut seruus sit: imò alicubi, quando filius matrimonium contrahit. Reginal. l. 20. n. 23. Sa v. Filius, n. 23.

CAPVT II.

De Parentum erga filios obligatione.

12 PARENTVM obligationes erga filios ad sex capita possunt reuocari. Debent subministrare eis necessaria ad vitam, si possint: & contrariū gerentes lethaliter delinquant. Tenentur eos non transmittre ad hospitalium domos, nec eos exponere in publicis, vel priuatis, nisi in extrema aut graui necessitate. Obligantur eos bonis moribus per se, vel per alios instruere, atque corrigere. Non possunt eos diuendere absque iusta causa, qualis esset, aut propriam mortem, aut ipsorum euitandā, in casu, quo semetipsos parētēs ipsi licite diuendere valent. Tenentur eos à seruitute liberare, vel quia capti fuerunt in bello, vel quia à patre ex aliqua serua fuere progeniti. Debent eis studij operam dare volentibus providere, dummodo parentes possint, & studium sit eorum conueniens status, filijque in eo progressum efficiant. Vnde peccant parentes, V 3 tes,

Quando tenetur filius professus egredi è Religionem ad subleuandos parentes.

Quomodo se debeat in sæculo gestare, qui egreditur è Religionem ad parentum subleuandum.

Tenetur patri implere testamentum.

Quibus modis filius patriam exire possit.

Obligaciones parentum circa spiritualia ac temporalia.

tes, si absque rationabili causa filios à progref-
su in bono reuocent, & impediant: verbi gra-
tiâ, si impediunt eorum vota, quæ bona paren-
tum vota fecerunt; si ab ingressu Religionis
absque iusta causa remouent: si post emissum
continentiæ votum in ætate deliberandi vi, aut
dolo ab impletione retrahunt, vel consulunt,
aut cogunt matrimonium impeditos vota con-
trahere: si absque iusta causa inuitum filium,
aut filiam coniugio colligant: si inuitam filiam,
nisi in casibus iure permixtis ad Monasterij in-
gressum, vel susceptionem habitus, vel profes-
sionem gerendam cogunt: in quo ultimo casu
per Tridentinum, *sess. 25. c. 18.* excommunican-
tur. Item si patiantur, filias amatores habere ob
malum finem, vel eas à consorcio malo non
curant reuocare. Nauar. *sum. c. 4. n. 7.* Filliuc.
tr. 28 p. 2. n. 21. Tolet. *l. 5. c. 1. Tabie. verb. Filius,*
§. 19. & alij communiter.

13
Possunt in
quinque cas-
bus filius ali-
menta deneg-
gare.

Possunt parentes in quinque his casibus fi-
liis alimenta denegare: si patrem accusent ex-
tra casus à iure concessos. Si ipsimet alimentis
egeant ad propriam vitam sustentandam. Si fi-
lij ingratitude excellant. Si arte illi habeant,
aut aliquod aliud munus, quo iuxta statum suum
possint alimenta acquirere. Si aliquid gerant
eorum, ob quæ legitimè possunt à parentibus
priuari hereditate. Syluest. *v. Filius, n. 24.* An-
gel. *ibi, num. 21.* Filliuc. *tract. 28. part. 2. num. 25.*

14
Ad quæ præ-
cipue pater
tenetur.

Porro tria præcipue, & generatim pater præ-
stare tenetur. Primum est, providere filiis in fu-
turum, quantum honestè possit, habita circum-
stantiarum particularium ratione. Secundum,
non potest sine iusta causa eos exheredare.
Tertium, tenetur dotare filias etiam spurias;
quia dos est loco alimentorum. Si autem pater
ob inopiam non possit, mater tenetur. D. Tho.
2. 2. q. 101. art. 2. Nauar. *sum. cap. 14. num. 17.*

CAPVT III.

De mutua Herorum Famulorumque
obligatione.

15
Quid gene-
ratim herus
circa famu-
lum, & famu-
lus circa he-
rum præstare
tenetur.

RATI præstare tenentur famuli he-
ris suis: honorem, reuerentiam, &
obsequium. Herus vicissim tria de-
bet famulo, honestam quoad ve-
stitum, victum, & habitaculum su-
stentationem: institutionem in rebus fidei, &
Christiane Religionis, si Christianus sit seruus:
correctionem fraternam, ne vitiosus euadat.
Syluest. Angel. Armil. *v. Familia.* Azor. *tom. 2.*
l. 2. cap. 38. quæst. 1. & omnes.

16
Famulus à
seruo, & ope-
ratio differt.

Certe Famulus dicitur ille, qui stipendio, &
mercede se ipsum locat ad tempus in heri ob-
sequium. Differt autem à seruo, & operatio, eo
quod seruus sui iuris nō sit, & soleat à domino
em: operarius verò locat tantum suas operas
ad genus certum operis, cum famulus locet se
ipsum ad seruiendum, & obsequium præstan-
dum prout opus fuerit. Azor. *tom. 2. libr. 2. c. 39.*
quæst. 1. Reginal. *lib. 20. num. 57.*

17
Famulo labo-
rari fideliter
soluendum
stipendium
solum.

Famulo fideliter laboranti debet herus sol-
uere stipendium iustum. Quia dignus est mer-
cenarius mercede sua. Si verò fideliter non la-
borauerit, sattem infra operis debiti latitudi-

nem non debetur ei stipendium. Imò is famu-
lus ad restitutionem tenetur non solum pro
rata laboris omitti, quatenus non peruenit ad
latitudinem infimi laboris iusti; sed etiam ad
interesse, si forte aliquod detrimentum, vel lu-
crum cessans subsecutum est domino condu-
ctori. Quia Famulus fuit iniusta illius causa.
Casu autem, quo famulus expellitur, vel tacite
contentus sit minimo pretio, aut aliquo obse-
quio: ad id solum tenetur conductor. Quia
famulus potuit uti iure suo, consentiendo li-
bere in minus stipendium, quam alioquin me-
reatur. Nauar. *sum. cap. 17. num. 108.* Angel. *v. Lo-
catio, num. 15.* Syluest. *ibid. q. 12. Reginal. lib. 25.*
num. 5. Bonac. *de contract. d. 3. q. 7. pun. 14. n. 2.*

Censetur iustum famuli stipendium, quod
passim eo loco huiusmodi ministerio solet ad-
dici, ita ut non sit minus infirmo, nec maius
summo, quod dari consuevit. Vnde si famulus
sue operæ mercedem exigit maiorem summa,
vel si conductor det minorem infima dei con-
suetudini iuriam gerit, & ad restitutionem tenetur
mercedem ad proximam pretij iusti limites
reducendo. In dubio autem, num stipendium
sit infra infimum, non potest famulus uti com-
pensatione, de rebus domini subtrahendo. At
in duplici casu stipendium potest esse infra in-
fimum. Primo si conductor non egeat opera
alterius, sed solum ex misericordia ad preces ip-
sius ipsum conducit. Secundò, si famulus spon-
tè non petat iustum stipendium, ut dominus il-
li Beneficium, (v. gr.) iuxta officium procuret, si-
ue ut illius conciliet amicitiam. Valq. *opus. de
restit. c. 5. dub. 10. num. 56.* Reginal. *l. 25. n. 52.*
Moli. *tract. 1. d. 506.* Lessi. *lib. 2. cap. 24. dub. 4.*
Layman. *lib. 3. tractat. 3. part. 1. cap. 1. num. 10.*

Equidem qui tradunt solummodo pueris vi-
ctum pro eorum operâ, excusantur. Quia com-
muni estimatione hoc reputatur iustum stipen-
dium leuissimis operâ. Dominus tamè pec-
cat, & ad restitutionem tenetur damni, quan-
do puerum, vel famulum paruo conduxit stipendio
hac conditione, ut permitteret ipsi licet, vel
arti operam dare, sed postea non potest. Quia
non censetur famulo iustum dare stipendium,
& contra conuentionem agit. Azor. *tom. 3. l. 8.*
c. 13. q. 2. & 3. Rebel. *l. 14. q. 13. n. 1.*

Famulo, qui alicui seruit nulla certa mer-
cede constituta, si obsequia præstet, quæ com-
muniter solent, certa assignata mercede præ-
stari, soluenda est merces iusta in ea regione
consuetâ pro iisdem ministeriis, quantumvis
id arbitrio domini reliquerit. Satisfaciet tamen
dominus tradendo pretium infimum. Quia in-
fimum intra latitudinem iusti stipendij
continetur. Lessi. *l. 2. c. 24. dub. 4. n. 25.* Valq. *de
restit. cap. 5. dub. 10. num. 57.* Reginal. *lib. 25.*
num. 554.

Herus expellens domo famulum, nondum
elapso termino constituto, tenetur ad integram
mercedis solutionem, nisi forte ex grauissima
causa ad eum pellendum adducatur. Quia ipso serui-
conductor tenetur pensionem soluere, quando
non est usus re conductæ ob culpam & impe-
dimentum ipsius conductoris. Si verò famulus
ante perfectum tempus seruitij discedat, to-
tam mercedem non amittit, sed secluso pacto,
haud est deneganda ei merces ad ratam tem-
poris præteriti, in quo suam præstitit operam
pretio æstimabilem. Tenetur tamen famulus
ad